

RPO-704888-VII-720.5/12/PK

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji
Zakładu Karnego w Sztumie
(wyciąg)**

1. Wstęp

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku z dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 5 – 6 czerwca 2012 r., do Zakładu Karnego w Sztumie, (zwanego dalej Zakładem lub jednostką) udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (zwanego dalej KMP lub Mechanizmem): Aleksandra Iwanowska, Damian Kalita, Przemysław Kazimirski oraz Marcin Kusy (prawnicy). W wizytacji wziął także udział Stanisław Gomółka - ekspert KMP (psycholog). Wyniki jego ekspertyzy zostały włączone w treść Raportu.

Wizytacja przeprowadzona przez Krajowy Mechanizm Prewencji miała głównie na celu zbadanie stanu przestrzegania praw oraz warunków socjalno-bytowych osób odbywających karę pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym, w oddziale dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo (dalej Oddział), przebywających w Zakładzie Karnym w Sztumie.

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji sprawdzili ponadto na miejscu sposób traktowania innych osób pozbawionych wolności – starszych, niepełnosprawnych ruchowo, cudzoziemców oraz osób, wobec których stosowane były środki przymusu bezpośredniego w sześciomiesięcznym okresie poprzedzającym wizytację, w szczególności pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji wykonano następujące czynności:

- przeprowadzono rozmowy z mjr mgr Michałem Niedbałą – zastępcą dyrektora Zakładu;
- dokonano oglądu terenu jednostki, w tym: cel mieszkalnych, świetlic oddziałowych, świetlicy centralnej, cel zabezpieczających, cel izolacyjnych, izby chorych, łaźni, kantyn, sali widzeń, ambulatorium, warsztatów terapii zajęciowej i biblioteki;
- przeprowadzono w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmowy z osobami pozbawionymi wolności oraz pracownikami jednostki;
- przeprowadzono na osobności indywidualne rozmowy z wybranymi osadzonymi, w tym z: niepełnosprawnymi fizycznie, w podeszłym wieku, z osobami, wobec których stosowane były środki przymusu bezpośredniego oraz z cudzoziemcami.

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali zastępcę dyrektora Zakładu Karnego w Sztumie o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano: zarządzenie nr 9/2011 Dyrektora Zakładu Karnego w Sztumie z dnia 19 kwietnia 2011 r. w sprawie porządku wewnętrznego obowiązującego w Zakładzie Karnym w Sztumie wraz z załącznikami; zarządzenia nr: 29/2011 (25.07.2011r.); 45/2011 (30.12.2011r.); 8/2012 (20.02.2012r.); 18/2012 (30.05.2012r.) zmieniające zarządzenie 9/2011 Dyrektora Zakładu Karnego w Sztumie z dnia 19 kwietnia 2011 r.; dane

dotyczące zdarzeń nadzwyczajnych oraz samouszkodzeń w roku 2011 i 2012; informację dotyczącą skarg, próśb i wniosków skazanych za rok 2011. Przedstawiciel Krajowego Mechanizmu Prewencji zapoznał się ponadto z wybranymi nagraniami stosowania środków przymusu bezpośredniego wobec 5 skazanych z Zakładu, które miały miejsce w 2012 r.

2. Legalność pobytu

Wizytowana jednostka jest zakładem karnym typu zamkniętego dla recydywistów penitencjarnych (R) z oddziałami: terapeutycznym dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo; półotwartym oraz oddziałem dla stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu. Jednostka dysponuje 1050 miejscami. W dniu wizytacji faktycznie przebywało w niej 1039 skazanych, w tym 98 w oddziale terapeutycznym.

3. Personel

Zakład Karny w Sztumie funkcjonuje w strukturze oddziałów penitencjarnych. Wyodrębniono 3 takie oddziały (I, II, III), na czele których stoją kierownicy – dyrektor oraz dwaj jego zastępcy. Ponadto, każdy z oddziałów penitencjarnych posiada swojego koordynatora, wychowawców oraz psychologa. W I oddziale penitencjarnym, obejmującym oddziały mieszkalne I, V, VI zatrudnionych jest 6 wychowawców; w II (oddziały mieszkalne II, III) – 8 wychowawców, a w III (oddział mieszkalny IV) – 5 wychowawców. Oddział terapeutyczny jest oddziałem samodzielny. Wszystkie osoby legitymują się wykształceniem wyższym.

W roku ubiegłym odbyło się łącznie 7 szkoleń adresowanych do personelu Zakładu (penitencjarny i ochrony). Dzięki nim kadra miała możliwość poszerzenia wiedzy z zakresu m.in.: rozpoznawania zamiarów i nastrojów wśród osadzonych; niebezpieczeństw wynikających ze spożywania środków psychoaktywnych; stosowania środków przymusu bezpośredniego; ochrony

danych osobowych. Na szczególne podkreślenie zasługuje, w opinii Krajowego Mechanizmu Prewencji, szkolenie, które dotyczyło nieludzkiego i poniżającego traktowania, przemocy między więźniami, przeprowadzone na podstawie raportów CPT. Mechanizm doceniając pomysł organizacji takiego szkolenia, uznaje go za dobrą praktykę wartą rozpropagowywania wśród innych jednostek penitencjarnych. Mając na względzie wagę właściwego i zgodnego z międzynarodowymi standardami traktowania osób pozbawionych wolności, szkolenie dotyczące tak newralgicznych kwestii, stanowi doskonałą okazję do poszerzenia wiedzy personelu więziennego z zakresu praw człowieka pozbawionego wolności.

Wśród szkoleń przewidzianych do realizacji oraz zrealizowanych w roku bieżącym wymienić m.in. należy szkolenia dotyczące przypomnienia podstawowych zasad etyki zawodowej i sposobu pełnienia służby przez funkcjonariuszy SW; pogłębiania wiedzy z zakresu problematyki HIV/AIDS; zjawiska korupcji w służbie więziennej. Na podkreślenie, w ocenie KMP, zasługuje ponadto szkolenie dotyczące międzynarodowych standardów wykonywania kar.

Część więźniów z Oddziału, z którymi rozmawiali pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji, przekazała informacje świadczące o niewłaściwym traktowaniu przez niektórych oddziałowych. Wśród uwag krytycznych pojawiły się zarzuty prowokacji ze strony oddziałowych, zwracania się z pominięciem grzecznościowej formy „pan”, używania wulgaryzmów. Skazani krytykowali także funkcjonariuszy pełniących służbę na zewnętrznych posterunkach, którzy używając wulgarnych zwrotów krzyczą na osadzonych, którzy podchodzą do okien w celach mieszkalnych. Więźniowie dodawali, że takie zachowanie funkcjonariuszy towarzyszy nie tylko próbom nawiązywania nielegalnych kontaktów z innymi więźniami, lecz każdemu podejściu do okna w celi. Krajowy Mechanizm Prewencji pragnie w tym miejscu podkreślić, że opisywane przez więźniów zachowanie funkcjonariuszy Działu Ochrony nie powinno mieć miejsca, ze względu na bezwzględnie obowiązujący nakaz respektowania

godności osób pozbawionych wolności, którzy nie wyzbywają się tego przymiotu wraz z utratą wolności. Mechanizm nie neguje jednocześnie, konieczności przeciwdziałania zachowaniom więźniów, które są niezgodne z prawem (nawiązywanie nielegalnych kontaktów), lecz uważa że w tym celu winny być wykorzystywane działania określone przepisami prawa. Warto w tym miejscu przywołać fragment Jedenastego Raportu generalnego CPT, [CPT/Inf (2001)16] *Prawdziwy profesjonalizm personelu więziennego wymaga, aby ludzie ci byli w stanie obchodzić się z więźniami w sposób przyzwoity i humanitarny, jednocześnie zwracając uwagę na kwestie bezpieczeństwa i właściwego porządku. Pod tym względem, kierownictwo więzienia powinno zachęcać personel do budowania rozsądnego poczucia zaufania i oczekiwań, iż więźniowie chcą zachowywać się właściwie.*

Wypowiadając się odnośnie wychowawców z Oddziału, skazani, z którymi rozmawiali pracownicy Mechanizmu oceniali na ogół pozytywnie ich pracę. Niektórzy wskazywali na zmianę jednego z wychowawców dodając, że nowy zmniejszył liczbę zajęć sportowych organizowanych dla więźniów z Oddziału. Kilku osadzonych wskazało ponadto, że wychowawcy nie reagują na wulgarne odzywki oddziałowych w stosunku do więźniów, nawet jeśli padają one w ich obecności. Krajowy Mechanizm Prewencji pragnie podkreślić w tym miejscu, że kształtowanie pozytywnej, wolnej od napięć atmosfery wśród więźniów jest jednym z podstawowych zadań, które spoczywają na wychowawcach jako na osobach pozostających w bezpośrednim kontakcie z osadzonymi. Dlatego też niezbędna dla właściwej pracy wychowawców, jest w ocenie Mechanizmu, dbałość o właściwe traktowanie osób pozbawionych wolności, w szczególności przez inny personel pozostający z nimi w bezpośrednim kontakcie.

4. Warunki bytowe

Oddział przeznaczony dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo zlokalizowany jest na dwóch kondygnacjach (I i II piętro). W jego skład wchodzi oddziały mieszkalne VII i

VIII. Na potrzeby związane z zakwaterowaniem przebywających w nim osób przeznaczono łącznie 54 cele mieszkalne o pojemności od 1 do 7 miejsc. Łączna pojemność Oddziału wynosi 105 miejsc. W dniu wizytacji faktycznie przebywało w nim 98 skazanych.

Kąćki sanitarne w celach wieloosobowych (powyżej 2 osób) są murowane i oddzielone drzwiami od pozostałej części celi, natomiast w celach jedno i dwuosobowych są oddzielone od pozostałej części celi parawanem - kotarą wykonaną z tkaniny materiałowej. Z informacji przekazanych wizytującym przez dyrektora Zakładu wynika, że kąćki w celach dwuosobowych zostaną zabudowane podobnie jak w celach wieloosobowych. Wykonanie zabudowy kąćków sanitarnych nie prowadzące do zmniejszenia pojemności cel dwuosobowych, będzie możliwe jedynie w niektórych z takich cel. Pozostałe, ze względu na konieczność utrzymania normy powierzchniowej przypadającej na 1 osobę pozbawioną wolności, zostaną połączone w cele mieszkalne o pojemności od 4 do 5 miejsc, w których będzie zabudowany kąćek sanitarny. Krajowy Mechanizm Prewencji doceniając starania władz Zakładu zmierzające w kierunku zapewnienia należytej intymności skazanym korzystającym z toalet, zaleca Dyrektorowi Służby Więziennej w Gdańsku przyznanie środków finansowych na realizację tego celu.

Stan cel w oddziale ocenić należy jako dobry. Wśród dostrzeżonych mankamentów wymienić jednakże należy brak drabinek oraz zabezpieczeń górnych łóżek, chroniących korzystających z nich więźniów przed wypadnięciem. W ocenie przedstawicieli KMP, zaobserwowane braki mogą przyczynić się do upadków (m.in. osób, które nie ujawniły informacji o takich schorzeniach, jak padaczka) i spowodować ewentualne uszkodzenia ciała osób, które wchodzą na łóżka korzystając z dostępnego, a nieprzystosowanego do tego sprzętu kwaterunkowego, lub próbują na nie wskoczyć. Dla osób o obniżonej sprawności fizycznej wejście na piętrowe łóżko może okazać się bardzo trudne lub praktycznie niemożliwe.

Skazani mogą korzystać z kąpielni raz w tygodniu, wychodząc w tym celu do łaźni centralnej, w której zainstalowany jest elektroniczny system sterowania kąpielnią. Jeden pełny cykl trwa ok. 7 min (3min. woda - 1 min. przerwa - 3 min. woda). W łaźni wyodrębnionych jest 25 stanowisk do kąpielni pod prysznicem. Do dyspozycji osób mających problemy z poruszaniem się przeznaczono ponadto łazienkę sąsiadującą z łaźnią, wyposażoną w wannę, natrysk oraz toaletę. Zarówno natrysk oraz toaleta są częściowo przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością (uchwyt w toalecie; krzeselko pod prysznicem). Biorąc pod uwagę pojawiające się krytyczne głosy więźniów dotyczące zbyt rzadkich kąpielni, warto przytoczyć jedno z ostatnich orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydane w sprawie *Ananyev i inni przeciwko Rosji*, w którym Trybunał zauważył, że *Prawdziwie ludzkie środowisko nie jest możliwe bez łatwego dostępu do toalety czy możliwości utrzymania swego ciała w czystości. Trybunał często stwierdzał, że czas na wzięcie prysznica zwykle przyznawany więźniom w aresztach śledczych w Rosji był ograniczony do 15 – 20 minut raz w tygodniu. Był więc oczywiście niewystarczający do zachowania właściwej higieny ciała* (orzeczenie w trybie wyroku pilotażowego – 10 stycznia 2012r., Izba (Sekcja I), Nr skargi 42525/07 i 60800/08). Krajowy Mechanizm Prewencji także stoi na stanowisku, że możliwość kąpielni raz na tydzień jest niewystarczająca do utrzymania należytej higieny, a walor ekonomiczny takiej częstotliwości podnoszony często przez władze jednostek penitencjarnych, ma charakter jedynie pozorny. Więźniowie korzystający z dodatkowych, prowizorycznych kąpielni w celach mieszkalnych, zużywają więcej wody oraz prądu niezbędnego do jej podgrzania, niż zużyliby podczas kąpielni w więziennej łaźni. Dlatego w ocenie Mechanizmu władze Zakładu powinny zwiększyć częstotliwość kąpielni dla osadzonych.

Stan cel zabezpieczających oraz izolacyjnych nie budził zastrzeżeń wizytujących. W trakcie wizytacji cele zabezpieczające oraz jedna izolacyjna nie były wykorzystywane. W drugiej z cel izolacyjnych przebywał skazany, ukarany dyscyplinarnie karą 14 dni umieszczenia w takiej celi. Wartym podkreślenia, w

ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, jest zamontowanie kamer w przedsiionkach cel zabezpieczających. Takie rozwiązanie stanowi dodatkową gwarancję praworządnego stosowania środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej, stanowiąc jednocześnie skuteczną ochronę przed nieuzasadnionymi oskarżeniami osób skazanych kierowanych pod adresem funkcjonariuszy stosujących te środki.

Więźniowie przebywający w oddziale mogą codziennie korzystać ze spacerów, które odbywają się na zmianę na 3 polach spacerowych o zróżnicowanej powierzchni. Pola wyposażono w ławki; w trakcie spacerów więźniowie mogą używać wyroby tytoniowe. W ocenie więźniów, z którymi rozmawiali przedstawiciele KMP warunki odbywania spacerów są dobre.

Mając na uwadze brak celi przystosowanej do potrzeb osoby z niepełnosprawnością, oraz w związku z możliwością odbywania kary pozbawienia wolności w wizytowanym Zakładzie przez takie osoby, Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca odpowiednie przystosowanie jednej z cel mieszkalnych (w szczególności dla osoby poruszającej się na wózku inwalidzkim). Warto w tym miejscu dodać, że Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu w orzeczeniu z 2006 r. w sprawie Vincent przeciwko Francji (Nr skargi 6253/03) uznał, że osadzenie osoby niepełnosprawnej w więzieniu, gdzie nie może ona poruszać się, w szczególności, opuścić celi samodzielnie, jest „poniżającym traktowaniem” w rozumieniu art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

W odniesieniu do warunków bytowych panujących w Zakładzie, większość więźniów oceniła je jako dobre. Pojedyncze uwagi krytyczne dotyczyły braku pełnej zabudowy kąpoków sanitarnych w 2-osobowych celach mieszkalnych, braku ciepłej wody oraz ciasnoty w celach. Mechanizm pragnie w tym miejscu zwrócić uwagę władzom jednostki na sytuację jednego z osadzonych, który podczas rozmowy z przedstawicielami KMP twierdził, że jest osobą niewidzącą. Skazany dodał, że z racji utraty wzroku korzysta permanentnie z pomocy współwięźniów. Skazany nie wychodzi na spacer, gdyż jak twierdzi musiałyby

korzystać ze spaceru w grupie ok. 30 osób (męczy go hałas), a podłóżę na placu spacerowym jest nierówne. Mechanizm oczekuje od kierownictwa Zakładu, że zainteresuje się sytuacją tego skazanego i w razie potwierdzenia jego niepełnosprawności, skorzysta z przysługujących mu uprawnień do umieszczenia go w odpowiednich dla niego warunkach.

Większość skazanych podczas rozmów z pracownikami KMP podkreślała, że wyżywienie jest dość smaczne, lecz nie wystarcza im do zaspokojenia głodu. Z informacji przekazanych wizytującym w kwestii wyżywienia przez dyrektora Zakładu wynika, że podstawowy wyznacznik konstruowania menu dla osób pozbawionych wolności stanowi kaloryczność, która nie wiąże się z wielkością wydawanych porcji. Posiłki przygotowywane w więziennej kuchni spełniają zatem wszelkie normy przewidziane w przepisach prawa regulujących wyżywienie osób pozbawionych wolności. Krajowy Mechanizm Prewencji podzielając stanowisko dyrektora w opisanej kwestii poprzestaje w tym miejscu na przekazaniu odebranego od części więźniów sygnału dotyczącego niewystarczających do zaspokojenia głodu, porcji obiadowych sugerując jednocześnie weryfikację jadłospisu pod kątem możliwości zmian w gramaturze posiłków.

Kontrola osobista osadzonych z Oddziału odbywa się w niemonitorowanych dyżurkach oddziałowych. Na czas przeprowadzania kontroli w dyżurkach oddziałowych, osoba jej poddawana stoi na wykładzinie. Osadzeni powracający z widzeń kontrolowani są w odrębnym, niemonitorowanym pomieszczeniu, usytuowanym obok sali widzeń. Pomieszczenie wyposażono w stół, wykładzinę oraz wieszaki.

5. Traktowanie

Z udostępnionych przez administrację Zakładu danych wynika, że w 2011 r. odnotowano 24 zdarzenia nadzwyczajne, a w roku bieżącym, do dnia wizytacji - 9. Wśród zeszłorocznych zdarzeń 3 miały miejsce w Oddziale – pobicie osadzonego przez współosadzonego; zażycie środków niewiadomego

pochodzenia; bójka osadzonych. W 2012 r. 2 zdarzenia nadzwyczajne zaistniały w Oddziale – napaść na funkcjonariusza Służby Więziennej oraz bójka pomiędzy więźniami.

W roku bieżącym, do dnia wizytacji, 4 skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w Oddziale dokonało 9 aktów samoagresji. Postępowania wyjaśniające przeprowadzone we wszystkich przypadkach przez personel Oddziału, wykazały, że wszystkie ujawnione akty miały charakter instrumentalny związany z próbą wymuszenia zmiany osadzenia w obrębie Oddziału. Wśród odnotowanych samouszkodzeń, 1 zakwalifikowano jako próbę samobójczą. Pozostałych 8 dokonali 3 skazani (2 – 3 samouszkodzenia; 1 – 2 samouszkodzenia). Wszystkie osoby objęte zostały pomocą psychologiczną. Wobec sprawców aktów samoagresji wyciągnięto konsekwencje dyscyplinarne oraz obciążono ich kosztami związanymi z udzieloną pomocą medyczną.

Podczas rozmów z osadzonymi w Oddziale przedstawiciele KMP odebrali szereg skarg związanych z częstymi zmianami osadzenia w obrębie Oddziału. Nie kwestionując zasadności dokonywania takich przemieszczeń, powodowanych napięciami pomiędzy poszczególnymi więźniami w Oddziale, Mechanizm pragnie zwrócić uwagę władzom Zakładu na potrzebę każdorazowego przekazywania osadzonym dotkniętym koniecznością przemieszczenia w pełni zrozumiałej dla nich informacji o powodach dokonywanych zmian. Duża część osadzonych podkreślała bowiem fakt, że czują się pokrzywdzeni zaistniałymi zmianami, nie mając przy tym pewności czy nastąpiły one w związku z ich zachowaniem czy też stanowiły naturalne konsekwencje zmiany składu osobowego jednej z cel mieszkalnych.

W 2011 r. w Zakładzie przyjęto do rozpatrzenia 707 skarg. Najwięcej spośród nich dotyczyło traktowania osadzonych przez funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej (333), opieki zdrowotnej (176) oraz warunków bytowych (149). W ogólnej liczbie złożonych skarg 155 pochodziło od osadzonych z Oddziału. Dziesięć skarg skierowanych przez 8 skazanych, uznanych zostało za zasadne (3 skargi dotyczyły tego samego zarzutu). Dyrektor przyznał skazanym rację co do: zakazu

używania przez oddziałowego wyrobów tytoniowych w miejscu niedozwolonym (dyżurce oddziałowego); nieprawidłowego zaopiniowania przez wychowawcę prośby skazanego; zaginięcia dokumentacji medycznej skazanego w Zakładzie; nieprzesłania do CZSW dwóch pism skazanego; zaginięcia rzeczy osobistych skazanego po jego przetransportowaniu do Zakładu; cofnięcia zgody na posiadanie radiodbiornika przez skazanego w związku z jego nagannym zachowaniem; niewydania z depozytu czajnika elektrycznego spełniającego normy określone w porządku wewnętrznym Zakładu. Wobec osób odpowiedzialnych za powstałe nieprawidłowości ujawnione w skargach wyciągnięte zostały stosowne konsekwencje służbowe.

Zgodnie z informacją udzieloną przez dyrektora wizytowanej jednostki, w roku bieżącym do dnia wizytacji środki przymusu bezpośredniego zastosowano łącznie 21 razy wobec 15 osadzonych. W jednym z wypadków, środki były stosowane ponad 24 godziny. W każdym z wypadków zastosowano siłę fizyczną; w 18 - umieszczenie w celi zabezpieczającej, a w 16 umieszczenie w celi zabezpieczającej połączone ze stosowaniem pasów obezwładniających i kasku ochronnego (14). W 5 przypadkach wobec skazanych zastosowano kajdanki lub prowadnice.

Analiza udostępnionych KMP przez Zakład nagrań ze stosowania środków przymusu bezpośredniego wobec 5 skazanych w 2012 r., ujawniła naruszenie § 5 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 lipca 2010 r. w sprawie stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. Nr 147 poz. 983) w odniesieniu do jednego więźnia (data zastosowania środków przymusu bezpośredniego - 24.05.2012 r. godz. 17.48). Pomimo obowiązku dokonywania „bezpośredniej kontroli zachowania osoby pozbawionej wolności, w odstępach czasu nieprzekraczających 2 godzin”, który to zgodnie z brzmieniem przywołanego przepisu ciąży na dowódcy zmiany, nagranie ze stosowania środka zabezpieczającego względem skazanego ujawniło dwukrotny brak jego dopełnienia. Po kontroli przeprowadzonej w dniu 24.05.2012 r. o godzinie 21.26,

następna miała miejsce dopiero po upływie 4 godzin, tj. o godzinie 1.15 w dniu 25.05.2012 r. Kolejna kontrola zachowania przeprowadzona została zgodnie z przepisami o godzinie 3.11. Zachowanie skazanego skontrolowane zostało następnie przez dowódcę zmiany o godzinie 6.26. Widoczny jest zatem brak kontroli, która powinna zostać przeprowadzona po upływie 2 godzin od sprawdzenia dokonanego o 3.11, tj. o godzinie 5.11. Kontrola przeprowadzona o godzinie 6.26 ujawniła mimowolne oddanie moczu przez skazanego podczas snu. W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, mogło ono mieć związek z brakiem kontroli o godzinie 5.11, w trakcie której skazany miałby możliwość skorzystania z toalety.

Krajowy Mechanizm Prewencji po analizie udostępnionych nagrań ze stosowania środków przymusu bezpośredniego względem skazanych w Zakładzie Karnym w Sztumie, pragnie zwrócić ponadto uwagę na konieczność stosowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej względem osób pozbawionych wolności grzecznościowej formy „pan”. W nagraniach pochodzących ze stosowania wspomnianych środków wobec innego skazanego (daty zastosowania środków - 31.03.2012 r. godz. 0.13 i 17.02.2012 r. godz. 11.39), używana jest przez funkcjonariuszy Służby Więziennej forma „ty”.

6. Dyscyplinowanie

Nieliczni spośród więźniów, z którymi rozmawiali przedstawiciele KMP byli karani dyscyplinarnie w Zakładzie. Ci którzy mieli do czynienia z tą formą odpowiedzialności nie skarżyli się na ogół na znaczną dolegliwość, czy niezasadność kar. Więźniowie z Oddziału, którzy byli w przeszłości karani dyscyplinarnie za akty samoagresji (popelniane jak twierdzili z powodów emocjonalnych), krytykowali zasadność takiej praktyki dodając, iż czuli się podwójnie poszkodowani. W opinii Krajowego Mechanizmu Prewencji stosowanie odpowiedzialności dyscyplinarnej wobec sprawców samoagresji o podłożu emocjonalnym, w szczególności tych, którzy ze względu na zdiagnozowane zaburzenia skierowani zostali do odbywania kary pozbawienia

wolności w systemie terapeutycznym, niesie za sobą dodatkową dolegliwość, potęgującą cierpienie takich więźniów. Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca zatem, by personel psychologiczny Zakładu weryfikował każdy przypadek samoagresji w sposób jak najbardziej zindywidualizowany, w celu uniknięcia ewentualnego błędnego rozpoznania podłoża takich aktów, skutkującego zastosowaniem odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Wszystkie osoby karane dyscyplinarnie potwierdziły fakt wysłuchania przez dyrektora przed wymierzeniem kary oraz pouczenie o możliwości zaskarżenia decyzji o ukaraniu do sądu.

Więźniowie z Oddziału, przy okazji rozmów dotyczących kwestii karania dyscyplinarnego, podnosili problem braku nagród oraz trudności w ich otrzymaniu. Dodawali, że zdarzają się sytuacje w których pomimo wniosków nagrodowych wystawianych przez wychowawców lub oddziałowych, nie otrzymują wnioskowanych nagród. Osadzeni sygnalizowali także problem osób uprawnionych do wnioskowania o nagrody. Twierdzili, że od niedawna oddziałowi nie mogą tego robić.

Krajowy Mechanizm Prewencji zapoznał się z zestawieniem kar i nagród zastosowanych wobec skazanych z Oddziału w okresie 01.12.2011 r. – 05.06.2012 r. Z przedstawionych informacji wynika, że w analizowanym okresie udzielono 106 nagród i wymierzono 44 kary dyscyplinarne. Warty dodania jest jednakże fakt, że nie wszystkie kary i nagrody zostały wymierzone i przyznane przez administrację Zakładu. Niestety, w sporządzonej na potrzeby Mechanizmu informacji brak było liczby wniosków pochodzących z innych jednostek. Krajowy Mechanizm Prewencji pragnie zwrócić w tym miejscu uwagę na problemy związane z nagradzaniem, sygnalizowane przez więźniów z Oddziału i zaleca zbadanie tej kwestii. W opinii Mechanizmu nagradzanie osób pozbawionych wolności, odbywających karę w specyficznych warunkach oddziału terapeutycznego odgrywa niezwykle ważną rolę w procesie ich resocjalizacji i postępów w terapii. Perspektywa otrzymania nagrody może

stanowić bowiem dla osadzonych bodziec do osiągnięcia ponadprzeciętnych wyników w terapii.

7. Prawo do informacji

Dokumentami regulującymi prawa i obowiązki osadzonych w jednostce jest zarządzenie nr 9/2011 Dyrektora Zakładu Karnego w Sztumie z dnia 19 kwietnia 2011 r. w sprawie porządku wewnętrznego obowiązującego w Zakładzie Karnym w Sztumie wraz z załącznikami. Kopie porządku wewnętrznego znajdowały się w poszczególnych celach mieszkalnych Oddziału.

W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji przepisy zawarte w powyższych aktach sformułowane są jasno, a ich układ jest przejrzysty.

W zdecydowanej większości cel mieszkalnych, skazani mają dostęp do odbiorników telewizyjnych; do radiowęzła zaś we wszystkich.

Przedstawiciele KMP zwrócili uwagę, że na ścianach korytarzy poszczególnych oddziałów (w szczególności w oddziale terapeutycznym) brak było adresów instytucji krajowych oraz międzynarodowych stojących na straży praw człowieka. W związku z potrzebą dostępu osób pozbawionych do takich informacji, Mechanizm zaleca dokonanie przeglądu danych teleadresowych wywieszonych w poszczególnych oddziałach oraz ich uzupełnienie o dane dotyczące wspomnianych wyżej instytucji.

8. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

W każdym oddziale mieszkalnym znajduje się samoinkasujący aparat telefoniczny. Maksymalny czas rozmowy telefonicznej wynosi 5 min. Więźniowie mogą korzystać z tej formy kontaktu codziennie w godzinach: 9.00 – 11.00 oraz 16.00 – 18.00. Skazani, z którymi rozmawiali przedstawiciele KMP nie żalili się na możliwość korzystania z tej formy kontaktu ze światem zewnętrznym. Dodawali, że w praktyce telefonują średnio 2, 3 razy w tygodniu.

Widzenia w wizytowanej jednostce, realizowane są w poniedziałki, wtorki, piątki, pierwsze soboty miesiąca oraz w drugi dzień świąt Bożego Narodzenia

i świąt Wielkiej Nocy w godzinach 8.00 – 15.00. Spotkania więźniów z osobami odwiedzającymi odbywają się zarówno w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt (22 stolików w obecności funkcjonariusza SW) oraz w sposób uniemożliwiający taki kontakt (2 stanowiska). Widzenia bez nadzoru funkcjonariusza SW odbywają się w osobnym pomieszczeniu. Do dyspozycji osób korzystających z widzeń w takich warunkach przeznaczono 6 stolików. Zarówno w sali do kontaktów dozorowanych przez funkcjonariuszy SW, jak i w sali do realizacji widzeń bezdozorowych, wyodrębniono i odpowiednio wyposażono kącki dla dzieci biorących udział w widzeniach.

W wizytowanej jednostce nie wyodrębniono pomieszczenia do realizacji nagrody określonej w art. 138 § 1 pkt 3 k.k.w (tzw. widzenia intymne). W ocenie KMP, brak pomieszczenia umożliwiającego skorzystanie przez skazanego z wymienionej nagrody w wizytowanej jednostce, stanowi naruszenie uprawnień osadzonych, którzy spełniają warunki do otrzymania tego typu nagrody. W ocenie Mechanizmu stworzenie takiego pomieszczenia jest niezbędne z punktu widzenia równości skazanych wobec prawa – ci wszyscy, którzy zasługują na otrzymanie takiej nagrody powinni mieć zagwarantowaną możliwość jej realizacji.

Przy sali widzeń funkcjonuje kantyna, w której osoby odwiedzające więźniów, mogą dokonywać zakupów. Zakupy realizowane w trakcie widzeń mają formę poczęstunku (niespożyta podczas widzenia część zabierana jest przez osobę odwiedzającą) lub paczki żywnościowej dla osoby odwiedzanej.

9. Prawo do ochrony zdrowia

W dziale więziennej służby zdrowia, poza jego kierownikiem (specjalista chorób wewnętrznych 1 etat), zatrudnionych jest na etatach częściowych 5 lekarzy (choroby wewnętrzne 0,5 etatu; medycyna rodzinna 0,5 etatu; chirurg 0,45 etatu; neurolog 0,3 etatu; dermatolog 0,55 etatu) oraz 4 lekarzy na podstawie kontraktów (laryngolog, okulista, stomatolog, psychiatra). Kadra lekarska (poza kierownikiem ZOZ, który jest funkcjonariuszem SW) to osoby cywilne.

W skład średniego personelu medycznego wchodzi 9 osób – 3 młodsze pielęgniarki, 2 pielęgniarki, 2 starsze pielęgniarki, starszy pielęgniarz oraz technik ZOZ. Wszyscy zatrudnieni są na pełnych etatach funkcjonariuszy SW.

Charakteryzując opiekę medyczną więźniów w ZK w Sztumie należy stwierdzić, iż jest to opieka podstawowego stopnia poszerzona w razie stwierdzenia takiej potrzeby o opiekę specjalistyczną. ZOZ współpracuje z pozawięzienną służbą zdrowia w celu zapewnienia konsultacji specjalistycznych i laboratoryjnych. Zaopatruje skazanych w leki, materiały opatrunkowe i sprzęt medyczny. Planowe badania rentgenowskie wykonuje mobilny rentgenobus. W razie konieczności pilnego wykonania prześwietlenia, jest ono wykonywane w placówce otwartej służby zdrowia w Sztumie.

W skład ambulatorium wchodzi gabinety lekarskie (stomatologa, psychiatry, okulisty, lekarza orzecznika, RTG i EKG), gabinet zabiegowy, gabinet pobrań oraz izba chorych, w której znajdują się 3 cele mieszkalne, w tym jedna izolatka. W czasie wizytacji, w jednej z izb chorych przebywał skazany z podejrzeniem świerzbu.

Na wizytę u lekarza osadzeni zapisują się u oddziałowych, następnie są przyjmowani przez lekarzy i pielęgniarki na bieżąco w oddziałach mieszkalnych (w każdym oddziale mieszkalnym znajduje się ambulatorium) lub są doprowadzani do lekarza w ZOZ.

Skazani, którzy wymagają całodobowej opieki lekarskiej są przewożeni do szpitala Aresztu Śledczego w Gdańsku, bądź innych szpitali więziennych, które dysponują oddziałami o specjalnościach odpowiednich do zdiagnozowanych u nich schorzeń.

Wszystkie pomieszczenia więziennej służby zdrowia są widne oraz utrzymane w czystości.

Część osadzonych, z którymi przeprowadzono rozmowy, zgłosiła uwagi dotyczące opieki medycznej, wskazując przede wszystkim na: opryskliwe zachowanie lekarza przyjmującego (kierownik ambulatorium); brak przeprowadzania przez niego podczas przyjmowania pacjenta podstawowych badań, tj. osłuchanie za pomocą stetoskopu; zagrożenie pacjentom zastosowaniem

środka przymusu bezpośredniego w postaci celi zabezpieczającej. Odnosnie obecności funkcjonariusza SW niewykonującego zawodu medycznego trakcie udzielanych więźniom świadczeń medycznych, osadzeni, z którymi rozmawiali przedstawiciele KMP wskazywali, że pozostaje on poza gabinetem, w którym realizowana jest wizyta. Mając na uwadze zgłoszone przez osadzonych zastrzeżenia dotyczące opieki medycznej Krajowy Mechanizm Prewencji pragnie zwrócić uwagę dyrektorowi Zakładu na konieczność przypomnienia lekarzowi konieczności bezwzględnego przestrzegania godności pacjenta przychodzącego po poradę medyczną.

10. Oddziaływania terapeutyczne

W Oddziale przebywają skazani, recydywiści penitencjarni, skierowani do odbywania kary pozbawienia wolności w warunkach oddziału terapeutycznego dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo przez Komisję Penitencjarną Zakładu na podstawie orzeczenia psychologiczno-penitencjarnego, na wniosek psychologa lub w oparciu o wyrok sądowy. Wśród populacji Oddziału znajdują się ponadto osoby skazane za przestępstwa popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, a także uzależnieni od alkoholu albo innych środków odurzających lub psychotropowych.

W skład zespołu terapeutycznego pracującego ze skazanymi w Oddziale wchodzi: kierowniczka (mgr psychologii), 5 psychologów; 2 wychowawców; 2 terapeutów zajęciowych oraz pielęgniarka.

Opiekę medyczną sprawują 1 lekarz zatrudniony na cały etat oraz stomatolog i psychiatra zatrudnieni w systemie zewnętrznym na kontraktach.

Psychiatra przyjmuje po uprzednim zgłoszeniu chęci odbycia konsultacji lub na wniosek kogoś z zespołu terapeutycznego. Jest co najmniej 1 raz w tygodniu w ZK lub częściej jeśli istnieje taka potrzeba.

Lekarz ogólny w roku ubiegłym przeprowadził 1247 konsultacji, neurolog - 30, okulista – 35, dermatolog – 40, laryngolog – 10, chirurg – 51.

Dane te wskazują na to, że dostępność do lekarzy w Oddziale jest na dobrym poziomie, pomimo tego w rozmowach z osadzonymi pojawiają się skargi i pretensje, iż trzeba długo czekać na wizytę u lekarza.

Obsada etatowa Oddziału jest wystarczająca. Kadra psychologiczna posiada wykształcenie kierunkowe, a także kompetencje wynikające ze stażu pracy i dodatkowych studiów i szkoleń. Na uwagę zasługuje dobre przygotowanie osób prowadzących terapię grupową osób z zaburzeniami preferencji seksualnych.

Po przybyciu na Oddział skazany odbywa rozmowę wstępną prowadzoną wspólnie przez psychologa i wychowawcę. Formułowane są wstępne zalecenia, a następnie w ciągu miesiąca tworzony jest Indywidualny Program Terapeutyczny (IPT). Zespół terapeutyczny bierze pod uwagę diagnozę osadzonego, analizuje akta i zachowanie skazanego, a psycholog prowadzący przeprowadza z nim rozmowy i na tej podstawie dobiera się odpowiednie do potrzeb osadzonego metody i sposoby oddziaływania. Czas trwania terapii nie jest określony i zależy od postępów procesu resocjalizacji.

Co pół roku osadzony staje przed Komisją Penitencjarną, która analizuje projekt oceny stworzony przez zespół terapeutyczny. Projekt zawiera opis zachowania i ocenę postępu terapii. Zespół może wnioskować o wycofanie skazanego z oddziału.

Skazanych zaburzonych psychicznie lub upośledzonych umysłowo traktuje się kompleksowo, jako osoby wymagające rehabilitacji zdrowotnej, psychologicznej oraz społecznej. W tym celu wykorzystuje się zespołowość pracy terapeutycznej. Oddziaływania są prowadzone w oparciu o Indywidualne Programy Terapeutyczne skazanych. Przybierają one formę indywidualną i grupową. Są nadrzędne nad pozostałymi oddziaływaniami penitencjarnymi, aczkolwiek podlegają także integracji z innymi oddziaływaniami prowadzonymi w Zakładzie.

Oddziaływaniami indywidualnymi w Oddziale objęci są wszyscy osadzeni. Częstotliwość spotkań dostosowana jest do potrzeb. Na sesje organizowane przez

psychologa osadzeni są wzywani, oprócz tego przeprowadza on rozmowy indywidualne wg doraźnych potrzeb. Stosowane metody oddziaływań to m.in.: doradztwo i poradnictwo, techniki perswazji i sugestii, odreagowywanie w kontakcie indywidualnym, stosowanie wzmocnień pozytywnych.

Oferta oddziaływań grupowych oddziału terapeutycznego ZK w Sztumie obejmuje szeroką gamę zajęć. Tytułem przykładów realizowanych w Oddziale zajęć wskazać należy:

- Trening zastępowania agresji – 12 osób.
- Psychoedukacja dla osób z problemem alkoholowym – 29 osób.
- Trening umiejętności społecznych – 24 osoby.
- Psychoedukacja z zakresu komunikacji międzyludzkiej – 14 osób.
- Trening radzenia sobie z napięciem – 28 osób.
- Edukacja seksualna – 11 osób.
- Grupa terapeutyczna dla skazanych z zaburzeniami preferencji seksualnych (od września do końca 2011) – 9 osób.
- Grupa edukacyjna – 40 spotkań o charakterze otwartym.

Przegląd wybranych IPT pozwala stwierdzić, że poszczególne wpisy pojawiają się terminowo. Plany terapii są zindywidualizowane, uzasadnione oraz określają zakres prowadzonych oddziaływań i ich cele, metody oddziaływań specjalistycznych, a także kryteria ich realizacji.

11. Oddziaływania kulturalno - oświatowe

W trakcie oglądu Zakładu, pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji mieli okazję zapoznać się z bazą lokalową przeznaczoną do organizacji zajęć kulturalno-oświatowych oraz sportowych. Wśród zlustrowanych pomieszczeń wymieć należy przede wszystkim świetlicę centralną (sala widowiskowo-sportowa z boiskiem do siatkówki i badmintona), boisko do siatkówki na placu spacerowym, boisko do koszykówki na placu spacerowym, 6 świetlic oddziałowych (w tym 2 w Oddziale) wyposażone w stoły do tenisa stołowego, telewizory oraz gry planszowe.

Dzięki funkcjonującemu w Zakładzie radiowęzłowi emitującemu informacje związane z życiem więziennym (jadłospis, komunikaty), organizowane są za jego pośrednictwem konkursy o różnej tematyce (wiedza ogólna, historia, literatura). Dodatkowym źródłem informacji trafiającym bezpośrednio do cel mieszkalnych jest więzienny kanał TV, w którym emitowane są filmy oraz kanały telewizji satelitarnej.

Z okazji uroczystości takich jak Wielkanoc, Dzień Dziecka, Dzień Matki organizowane są uroczyste widzenia rodzinne. W każdym z takich widzeń bierze udział około 30 dzieci. W trakcie widzeń organizowane są dla nich konkursy.

Skazani, którzy wykazują zdolności manualne mogą je rozwijać w ramach koła rzeźbiarsko-malarskiego działającego przy świetlicy centralnej. Inni, którzy zainteresowani są nauką gry na instrumentach muzycznych, mogą ją zgłębiać dzięki przynależności do kółka muzycznego.

Spośród przedsięwzięć kulturalno-sportowych zrealizowanych w Zakładzie w ubiegłym roku oraz w roku bieżącym do dnia wizytacji wymienić należy wspomniane wyżej widzenia rodzinne; Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy; spotkania: ze Stowarzyszeniem Gedeonitów, siatkarzami „Skry-Bełchatów”, przedstawicielem Misji Więziennej FYLAKE; wzięcie udziału w akcji sprzątania świata; przedstawienie teatralne wystawione przez wychowanków Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Kwidzynie; koncerty muzyczne (profilaktyczne, o tematyce chrześcijańskiej), Przegląd Sztuki Więziennej – Sztum 2012.

Większość skazanych z Oddziału wypowiadając się w zakresie oddziaływań kulturalno-oświatowych adresowanych do nich przez administrację jednostki, podkreślała zmniejszenie gamy oddziaływań sportowych związane z przeniesieniem odpowiedzialnego za nie wychowawcy do innego oddziału.

Z informacji udostępnionych wizytującym przez Zakład wynika, że liczba skazanych biorących udział w poszczególnych zorganizowanych w ciągu roku formach zajęć kulturalno-oświatowych wynosi ok. 200 – 230 osadzonych. Biorąc

pod uwagę nominalną pojemność jednostki określoną na 1050 miejsc, przedstawiona liczba stanowi 1/5 populacji.

Nie kwestionując wiarygodności informacji dotyczących zajęć kulturalno-oświatowych organizowanych w jednostce, Mechanizm opierając się na danych liczbowych obrazujących rzeczywisty udział osadzonych w takich zajęciach oraz mając na uwadze sygnały przekazane jego pracownikom przez więźniów z Oddziału, pragnie zwrócić uwagę władzom Zakładu na potrzebę przeanalizowania oferty zajęć kulturalno-oświatowych pod kątem dostępu do nich szerszego kręgu osób odbywających karę pozbawienia wolności oraz zwiększenia liczby zajęć sportowych adresowanych do osadzonych w Oddziale.

12. Prawo do praktyk religijnych

Opieka duszpasterska na terenie Zakładu sprawowana jest przez przedstawicieli Kościoła Rzymsko-Katolickiego, Zielonoświątkowego, Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, wyznania Świadców Jehowy oraz Adwentystów Dnia Siódmego. Osoby pozbawione wolności, z którymi rozmawiali przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji, potwierdziły możliwość brania udziału w mszach św. organizowanych w kaplicy Zakładu. Większość rozmówców była wyznania rzymsko-katolickiego. Jeden ze skazanych przebywających w Oddziale (Świadek Jehowy) podczas rozmowy z wizytującymi wskazał na potrzebę spotkań z innym więźniem z Zakładu zamierzającym wstąpić do Zboru, w celu wspólnego zgłębiania Pisma Świętego. Przedstawiciele KMP przekazali jego prośbą dyrekcji jednostki, z prośbą o rozważenie możliwości i warunków w jakich miałyby odbywać się takie spotkania.

13. Zatrudnienie

W Zakładzie Karnym w Sztumie, w czasie wizytacji, zatrudnionych było łącznie 175 skazanych (w tym 60 odpłatnie). Stu czterdziestu pięciu skazanych pracowało w zatrudnieniu wewnętrznym na rzecz jednostki; pozostali świadczyli pracę poza terenem Zakładu wykonując np. prace publiczne na rzecz lokalnego

samorządu czy organizacji pożytku publicznego. Wśród skazanych zatrudnionych przy pracach na rzecz Zakładu, 2 skazanych z Oddziału pracowało odpłatnie, a 4 innych – nieodpłatnie. Osoby tymczasowo aresztowane nie były zatrudnione w trakcie wizytacji. Z informacji przekazanych Mechanizmowi przez Zakład wynika, że wspomniane wyżej zatrudnienie odpłatne realizowane było na 45,25 etatu (w przeliczeniu na pełny etat).

14. Zalecenia

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca

I. Dyrektorowi Zakładu Karnego w Sztumie:

1. wyeliminowanie nieprawidłowości w traktowaniu osadzonych przez funkcjonariuszy działu ochrony pełniących służbę w Oddziale;
2. zwrócenie uwagi wychowawcom na konieczność bezwzględnego przestrzegania przez nich obowiązków związanych z pełnioną funkcją;
3. przekazywanie osadzonym z Oddziału, dotkniętym koniecznością przemieszczenia do innych cel mieszkalnych, w pełni zrozumiałej dla nich informacji o powodach dokonywanych zmian;
4. dogłębną analizę podłoża aktów samoagresji;
5. wykonanie trwałej zabudowy kąpoków sanitarnych w 2-osobowych celach mieszkalnych;
6. wyposażenie piętrowych łóżek w drabinki i barierki zabezpieczające przed upadkiem;
7. poszerzenie gamy oddziaływań kulturalno-oświatowych adresowanych do skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w Zakładzie;
8. zwiększenie częstotliwości kąpieli dla osadzonych;
9. dostosowanie jednej z cel mieszkalnych do potrzeb osób z niepełnosprawnością;

10. zamontowanie dodatkowego uchwytu ułatwiającego korzystanie z toalety znajdującej się w łazience obok łaźni;
11. stworzenie pomieszczenia do realizacji nagrody, o której mowa w art. 138 § 1 pkt 3 k.k.w.;
12. weryfikację jadłospisu pod kątem możliwości zmian w gramaturze posiłków;
13. wywieszenie na korytarzach oddziałów mieszkalnych adresów instytucji krajowych oraz międzynarodowych stojących na straży praw człowieka

II. Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w Gdańsku

1. przyznanie środków finansowych niezbędnych do wykonania zaleceń nr: 4, 5, 8, 9, 10;
2. odniesienie się do nieprawidłowości w postępowaniu funkcjonariuszy Służby Więziennej ujawnionych podczas analizy nagrań ze stosowania środków przymusu bezpośredniego względem skazanych w Zakładzie Karnym w Sztumie i opisanych w punkcie 5 niniejszego Raportu.